Ministry of Health of Ukraine
Kharkiv National Medical University
Department of Philosophy and Social Sciences

Existential Dimensions of Life: Philosophy, Medicine, Spirituality.

In Honor of the 80th Anniversary of Alla Petrivna Alekseenko (1946–2021)

Proceedings of the Interdisciplinary Scientific and Practical Conference with International Participation, Kharkiv, March 20, 2026

Kharkiv 2026

Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет
Кафедра філософії та суспільних наук

Екзистенційні виміри життя: філософія, медицина, духовність.

До 80-річчя Алли Петрівни Алексеєнко (1946–2021)

Матеріали
міждисциплінарної науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Харків, 20 березня 2026 р.

Харків 2026

УДК 1:61:130.12:111.11(082)
Е 45

Друкується за рішенням вченої ради
Харківського національного медичного університету.
Протокол № 4 від 23.04.2026 р.

Редакційна колегія:
Наконечна Оксана Анатоліївна, докторка медичних наук, професорка
Карпенко Катерина Іванівна, докторка філософських наук, професорка
Абашнік Володимир Олексійович, доктор філософських наук, професор

Е45 Екзистенційні виміри життя: філософія, медицина, духовність. До 80-річчя Алли Петрівни Алексеєнко (1946–2021): матеріали міждисциплінарної науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Харків, 20 березня 2026 р. / ред. кол.: О. А. Наконечна, К. І. Карпенко, В. О. Абашнік. Харків: ХНМУ, 2026. 262 с.

Existential Dimensions of Life: Philosophy, Medicine, Spirituality. In Honor of the 80th Anniversary of Alla Petrivna Alekseenko (1946–2021): Proceedings of the Interdisciplinary Scientific and Practical Conference with International Participation, Kharkiv, March 20, 2026 / editor. col.: O. A. Nakonechna, K. I. Karpenko, V. O. Abashnik. Kharkiv: KhNMU, 2026. 262 p.

У цій збірці з нагоди 80-річчя професорки А. П. Алексеєнко представлені результати досліджень фахівців та молодих науковців у сфері медицини, філософії, політології, соціології, історії з різних наукових та навчальних закладів України, а також дослідників зарубіжних країн, зокрема, з Австрії, Італії, Великої Британії, Німеччини, Сінгапуру, Швейцарії, Японії. Крім названої тематики, пленарні та секційні доповіді також акцентують увагу на проблемах духовності в Україні та світі. Окрема секція доповідей присвячена студентським дослідженням. Для науковців, викладачів, аспірантів та всіх зацікавлених.

©Автори, 2026

Список використаних джерел

1. Зеленська про програму ментального здоров'я: Виявилося, що «сильні не ходять до психологів». URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3703135-zelenska-pro-programu-mentalnogo-zdorova-viavilosa-so-silni-ne-hodat-do-psihologiv.html
2. Організація ветеранських груп самодопомоги «рівний – рівному». URL: http://surl.li/ihpsy
3. Підтримка ментального здоров'я в часи війни. URL: https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-mentalnoho-zdorovya-v-chasy-viyny
4. У межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я визначили пріоритетні проєкти. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3695613-u-mezah-vseukrainskoi-programi-mentalnogo-zdorova-viznacili-prioritetni-proekti.html

ІСТОРИКО-МЕДИЧНА СПАДЩИНА ЯК ОБ'ЄКТ ЗАХИСТУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Колісник Ігор Леонідович, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії
Чеканова Ірина Вікторівна, PhD, доцентка кафедри анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії
Лютенко Михайло Анатолійович, старший викладач кафедри анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії
(Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна)

Вступ. У сучасному гуманітарному дискурсі історико-медична спадщина постає як складова культурної пам'яті людства, що поєднує матеріальні (музейні колекції, анатомічні препарати, архіви) та нематеріальні (наукові, освітні традиції) елементи. Її значення виходить за межі суто історичного знання, оскільки вона формує професійну ідентичність лікаря та забезпечує міжпоколіннєву передачу медичного досвіду. Дослідники підкреслюють, що культурна та наукова спадщина є невід'ємною частиною соціальної ідентичності та гуманітарного розвитку суспільства [5, с. 6-7]

Метою дослідження є теоретичне осмислення історико-медичної спадщини як об'єкта захисту в умовах збройного конфлікту з урахуванням її культурного, наукового та філософського значення в контексті міжнародного досвіду.

Матеріали і методи: аналіз наукових публікацій, аналітичних звітів міжнародних організацій та фахових статей із застосуванням історико-порівняльного, системного та аналітичного методів.

Результати дослідження. Історико-медична спадщина функціонує як специфічний сегмент культурної спадщини, який поєднує наукові знання, матеріальні артефакти та освітні традиції. Медичні музеї, архіви та колекції (зокрема анатомічні) виконують не лише пізнавальну, а й етичну та меморіальну функцію, зберігаючи пам'ять про розвиток медицини та досвід лікування людини. Наукові дослідження засвідчують, що музеї відіграють ключову роль у збереженні культурної та наукової спадщини, особливо в умовах кризи, забезпечуючи безперервність освітнього процесу та доступ до історичних знань [5, с. 7]. Тому історико-медична спадщина має не лише культурну, а й соціально-інституційну цінність.

Збройні конфлікти становлять одну з найбільших загроз для культурної та наукової спадщини. Війна призводить до фізичного знищення об'єктів, втрати колекцій, руйнування інфраструктури та переривання наукових традицій [4, с. 11]. Згідно з даними міжнародних досліджень, під час воєнних конфліктів зазнають пошкоджень не лише архітектурні пам'ятки, а й музейні колекції та архіви . Аналіз сучасної російсько-української війни показує, що лише за перші місяці було пошкоджено сотні об'єктів культурної спадщини, включно з музеями та бібліотеками [3, с. 38]. Ці факти підтверджують тезу про структурну вразливість спадщини в умовах війни та необхідність її системного захисту.

Проблема збереження спадщини в умовах війни має міжнародний характер і регулюється низкою інституцій та правових механізмів. Зокрема, діяльність таких організацій, як UNESCO, ICCROM, ICOM та ін., спрямована на розробку способів захисту культурних об'єктів у зонах конфлікту [3, с. 19]. Сучасні дослідження наголошують, що захист культурної спадщини дедалі більше інтегрується в систему міжнародної безпеки та навіть розглядається як частина безпекової політики [1, с. 150]. Це свідчить про зміну парадигми: спадщина перестає бути лише культурною категорією і набуває статусу стратегічного ресурсу.

Захист історико-медичної спадщини в умовах війни супроводжується низкою філософських і етичних проблем. Однією з ключових є дилема пріоритетності: чи допустимо спрямовувати ресурси на збереження об'єктів спадщини в умовах загрози людському життю. Дослідники підкреслюють, що охорона культурної спадщини пов'язана з питаннями ідентичності, прав людини та моральної відповідальності суспільства [5, с. 7–8]. У цьому контексті історико-медична спадщина виступає не лише як матеріальний об'єкт, а як символ гуманістичних цінностей медицини.

У відповідь на виклики війни активно розвиваються нові способи збереження спадщини, зокрема цифровізація. Використання 3D-сканування, електронних архівів і цифрових баз даних дозволяє зберігати інформацію навіть у разі фізичного знищення об'єктів. Наукові дослідження доводять, що інтеграція цифрових

технологій та правових механізмів значно підвищує ефективність захисту культурної спадщини [2, с. 6364], що особливо актуально для медичних та анатомічних колекцій, які часто є унікальними та невідновними.

Висновки. Історико-медична спадщина є важливим елементом культурної та наукової пам'яті, що формує професійну ідентичність і забезпечує спадкоємність медичного знання. Умови збройного конфлікту актуалізують проблему її збереження, виявляючи як фізичні, так і концептуальні загрози. Сучасні дослідження підтверджують, що захист спадщини набуває статусу міждисциплінарної проблеми, що поєднує гуманітарні, правові та технологічні аспекти. Водночас філософський вимір цієї проблеми підкреслює необхідність переосмислення ролі спадщини як елементу не лише культури, а й цивілізаційної стійкості. Отже, збереження історико-медичної спадщини в умовах війни є не лише практичним завданням, але й проявом відповідальності суспільства за збереження власної наукової та гуманістичної ідентичності.

Список використаних джерел

1. Meskell L, Isakhan B. Heritage Conflict and the Council: The UNSC, UNESCO, and the View from Iraq and Syria. *International Journal of Cultural Property*. 2024;31(2):134-153. doi:10.1017/S0940739124000249
2. Neglia, G., Angrisano, M., Mecca, I., & Fabbrocino, F. (2024). Cultural Heritage at Risk in World Conflicts: Digital Tools' Contribution to Its Preservation. Heritage, 7(11), 6343-6365. https://doi.org/10.3390/heritage7110297
3. Pawłowska A., Pabich M., Ivashko O., Dmytrenko A., Kozłowski T., Bigaj P. Problems of preservation, protection and restoration of cultural heritage objects and museum collections in the conditions of war // *Muzeológia a kultúrne dedičstvo*. 2023. Vol. 11, No. 2. P. 17-40. DOI: 10.46284/mkd.2023.11.2.2.
4. Rockwell C., Lambert S. Protecting cultural heritage in times of conflict. Rome: International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM), 2012. 109 p.
5. Russo A., Foradori P., Piras E., Peirolo S., Serioli C. The protection of cultural heritage in conflict and post-conflict settings: challenges and opportunities for cooperation in EU neighbouring countries. Rome: Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale, 2025. 50 p.

	Скорбач Т. В., Скорбач О. І., Калініченко О. В. *РОЛЬ ГУМАНІТАРНИХ ЗНАНЬ В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ*	**122**
	Глушенко О. П. *ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ВИМІР ВЛАДНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У XXI СТОЛІТТІ*	**124**
	Цикуненко Д. О. *ДОВІРА ЯК СУБ'ЄКТИВНИЙ КОМПОНЕНТ ЛЕГІТИМНОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМ*	**126**
	Демочко Г. Л., Робак І. Ю. *ВПЛИВ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ НА РОЗВИТОК МЕДИЦИНИ ТА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ*	**129**
	Москвін Я. В. *ЛЮДСЬКА ДУХОВНІСТЬ ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ*	**131**
	Данц Християн. *ХРИСТОС ЯК ОБРАЗ ВІРИ: РОЗДУМИ ПРО МАТЕРІАЛЬНЕ ВТІЛЕННЯ ХРИСТОЛОГІЇ*	**134**
	Зионг Т. Т., Меркулова Н. Ф. *ВИКЛИКИ ДЛЯ ЛІКАРІВ-ІНФЕКЦІОНІСТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ*	**137**
	Абашнік У. В. *ФЕНОМЕН ЖАХЛИВОГО У ПОЛЬСЬКИХ ГОРОР-ФІЛЬМАХ 1970-Х РР.*	**140**
	Чернуха О. В. *МЕДИЧНА ЕТИКА ТА ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ*	**145**
	Глой Карен. *ЛОГІКА – ІСТОРИЧНИЙ ЧИ НЕІСТОРИЧНИЙ ПРОЕКТ?*	**147**
	Дейнека В. В. *КОНЦЕПТУАЛЬНА КРИЗА ДУХОВНОСТІ*	**150**
	Shcherbina M. *STEMM GAP AND WOMENTORSHIP, WHAT CAN WE DO?*	**154**
	Мішина М. М., Мозгова Ю. А., Марченко І. А. *ПРОБЛЕМА ОХОРОНИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЯКІ ЗМІНИ ВІДБУВАЮТЬСЯ?*	**157**
	Колісник І., Чеканова І. В., Лютенко М. А. *ІСТОРИКО-МЕДИЧНА СПАДЩИНА ЯК ОБ'ЄКТ ЗАХИСТУ В УМОВАХ ВІЙНИ*	**159**